

בית מדרש ט"ו בשבט

לכיתות ח' בהתאם לתכנית הלימודים של המטה לתרבות ישראל

"והיה כעץ שתול על פלגי מים, אשר פרוי יתן בעתו ועלהו לא יבול, וכל אשר יעשה יצליח". מזמור תהילים א' ג'
 במקומות נוספים בתנ"ך משווה האדם לעץ
 "כי האדם עץ השדה" (דברים כ, 19). "כימי העץ ימי עמי" (ישעיהו ס"ה, 22). "כעץ שתול על פלגי מים" (ירמיהו י"ז, 8).

4

- ❖ במה האדם והעץ דומים זה לזה?
 רמז: חשבו על חלקי העץ: שורשים ענפים עלים ופירות.
- ❖ מה חשיבות השורשים לעץ, ומה חשיבות השורשים המשפחתיים שלכם לכם? חשבו על ערכים שקיבלתם אתם מהורייכם.
- ❖ מה חשיבת הפירות לעץ ומה חשיבות "הפירות שלכם" לכם, לסביבתכם? תנו דוגמא לערך/תחביב/ עיסוק שלכם ממנו נהנים גם אחרים.
- ❖ כעת אספו את ה"פירות שלכם" וחשבו כיצד ביחד תוכלו לתרום לקהילתכם.
- חשבו ביחד על היכולות שלכם ועל מקומות מתאימים בהם תצליחו לעשות את המרב ואת המיטב כדי למצות את עצמכם ולעזור לקהילה אחרת.

3 ויקח ה' אל הים את האדם וינחיתו בגן-עדן לעבדה ולשמרה.

בראשית, פרק ב, פסוק טו

- תפקידו של האדם על פי המסופר בספר בראשית - לעבוד ולשמור על הארץ.
- ❖ האם האדם שולט בטבע או חלק ממנו?
- ❖ האם, לדעתכם, האדם ממלא תפקיד זה בעולם?

בשעה שאלוהים ברא את אדם הראשון, נטלו והחזירו על כל אילני גן עדן, ואמר לו: ראה, מעשיי כמה נאים ומשובחים הם. וכל מה שבראתי, בשבילך בראתי. תן דעתך שלא תקלקל ותחריב את עולמי, שאם קלקלת, אין מי שיתקן אחריך (קהלת רבא, ט')

- ❖ על פי הכתוב במדרש העולם נברא למען האדם ועל האדם לא לקלקל. מדוע נעשה החיבור בין העולם לאדם?
- ❖ מדוע נאמר במדרש ש"אם קלקלת, אין מי שיתקן אחריך"? למה הכוונה? מה ניתן ללמוד מכך על חובותינו ביחס לדורות הבאים?
- ❖ מה דעתכם - בשנים האחרונות חל שינוי משמעותי ביחס למודעות לקיימות ולאחריות לדורות הבאים, במה אתם כיחידים, וכחלק מהחברה הישראלית, עוד יכולים להשתפר?
- ❖ בקטע הקודם למדנו את הרעיון העומד מאחורי התפיסה של "ישן מפני חדש תוציא", בקטע הזה אנחנו לומדים שצריך לשמר ולא לקלקל - האם ישנה סתירה בין שתי התפיסות או שהן מתיישבות אחת עם השנייה?

לפניכם כריכת ספר בשם "כי האדם עץ השדה". עליכם לעצב ביטוי אחד מתוך כל אלה שלמדתם בשיעור זה, כך שהעיצוב הגרפי יעיד על תוכנו של הביטוי.

5

רבי אלעזר בן עזריה היה אומר: **כַּל שְׁחַכְמָתוֹ מְרַבֵּה מִמַּעֲשָׂיו, לְמָה הוּא דוֹמֶה, לְאֵילָן שֶׁעֲנָפָיו מְרַבִּין וְשָׂרְשָׁיו מְעֻטִין, וְהָרוּחַ בָּאָה וְעוֹקְרָתוֹ וְהוֹפְכָתוֹ עַל פָּנָיו, שֶׁנֶּאֱמַר (ירמיה יז), וְהָיָה כַּעֲרֵךְ בְּעֶרְבָה לְאֵיךְ אֶהְיֶה כִּי יָבֹא טוֹב וְשָׂבַן חֲרָדִים בְּמִדְבָּר אֶרֶץ מְלַחָה וְלֹא תֵשֵׁב. אָבֵל כָּל שֶׁמַּעֲשָׂיו מְרַבִּין מִחֻכְמָתוֹ, לְמָה הוּא דוֹמֶה, לְאֵילָן שֶׁעֲנָפָיו מְעֻטִין וְשָׂרְשָׁיו מְרַבִּין, שֶׁאֵפְלוּ כָּל הָרוּחוֹת שֶׁבְּעוֹלָם בְּאוֹת וּנְוֹשְׁבוֹת בּוֹ אֵין מְזִיזִין אוֹתוֹ מִמְּקוֹמוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם), וְהָיָה כַּעֵץ שֶׁתּוֹל עַל מַיִם וְעַל יוֹבֵל יִשְׁלַח שָׂרְשָׁיו וְלֹא יִדָּאֶה כִּי יָבֹא חֶסֶם, וְהָיָה עֲלֵהוּ רַעֲנָן, וּבְשִׁנַּת בְּצֻרֶת לֹא יִדָּאֵג, וְלֹא יִמִּישׁ מַעֲשׂוֹת פְּרוֹי.**
 (משנה, מסכת אבות, פרק ג משנה יז)

ערער - עץ ממשפחת הברושים
 חררים - יובש
 ארץ מלחה - ארץ שהיא מליחה ולא תהא מיושבת
 ימיש - לא יסור מלעשות פרי

- ❖ מהם שני סוגי בני האדם המתוארים במשנה זו? הסבירו את הדימוי של השורשים והענפים - מדוע הענפים משולים לחוכמה והמעשים לשרושים?
- ❖ על פי המשנה - מי מהם ראוי יותר?
- ❖ תנו דוגמא לטיפוסים כאלה המוכרים לכם מסיפורי התנ"ך, דמויות ספרותיות, דמויות בסרטים... - מה עוד אתם יכולים לספר על שני טיפוסים שכאלה?
- ❖ מעשים מול חוכמה - מדוע המשנה מעמידה שני ערכים אלה אחד מול השני? האם יכול להתקיים האחד מבלי השני? מה משמעות החוכמה ללא המעשה והמעשה ללא החוכמה?

1

❖ מצאו את כל השורות בהן מתאר הכותב את הישן ומה שנובל.
 ❖ מצאו את השורות בהן מתאר הכותב את החדש והפורח.
 וְאַבְלָתָם יִשָּׁן נוֹשָׁן וְיִשָּׁן מִפְּנֵי חֶדְשׁ תּוֹצִיאֵהוּ וְיִקְרָא כו טו
 וישן מפני חדש תוציא - שיהיו הגרנות מלאות חדש והאצרות מלאות ישן וצריכים אתם לפנות האצרות למקום אחר לתת החדש לתוכן (רש"י)

2

- ❖ קראו את השיר ואת הפסוק מספר ויקרא - מה ניתן ללמוד מהם על התחדשות? האם תמיד הוצאת ישן מפני חדש הינה רצויה?
- ❖ מתי בחייכם נדרשתם או רציתם להוציא את הישן ולהחליפו בחדש? ספרו על כך בקבוצה.
- ❖ מתי בחייכם התקשתם "להוציא ישן מפני חדש"?
- ❖ מהם הדברים אותם החברה הישראלית צריכה "להוציא ישן מפני חדש"?

התאוששות הכרמל לאחר השריפה
 Shay © Levy